

**ULUSLARARASI BEŞERİ VE SOSYAL
BİLİMLER İNCELEME DERGİSİ (UBSBİD)**
**INTERNATIONAL HUMANITES AND SOCIAL
SCIENCE REVIEW (IHSSR)**

Volume: 4 Issue: 1 Year: 2020

**MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN MESLEKİ BENLİK SAYGILARINI
İNCELEMeye YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA**

ADVIYE ASLI DENİZLİLİ*

MAKALE BİLGİSİ

Makale Tarihiçesi:
Başvuru:04.06.2020
Revizyon 27.06.2020:
Kabul : 29.06.2020
Orcid Numarası :
0000-0002-5342-8049
Anahtar Kelimeler:
ki Benlik Saygısı, Mesleği
, Mesleğe Verilen Değer,
ğin İşlevselliğine İnanç

ÖZ

Meslek yüksekokulu öğrencilerinin mesleki benlik saygılarını incelemeyi amaçlayan bu araştırma, İstanbul'daki bir devlet üniversitesinin sosyal bilimler meslek yüksekokulunda öğrenim gören 245 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada öğrencilerin mesleki benlik saygıları ve mesleki benlik saygısını oluşturan; mesleği kabul, mesleğe verilen değer ve mesleğin işlevselliğine inanç düzeyleri irdelenmiştir. Bunun yanı sıra araştırmaya katılan öğrencilerin mesleki benlik saygısı ve alt boyutlarına ilişkin algılarının; cinsiyet, sınıf, bölüm, staj yapılıp yapılmama ve alanıyla ilgili bir meslek lisesinden mezun olup olmama durumuna göre farklılık gösterip göstermediği de incelenmiştir. Araştırma verilerinin analizinde bağımsız iki örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Post hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, cinsiyet bakımından sadece mesleğe verilen değer boyutunda, sınıf bakımından ise hem mesleki benlik saygısında hem de tüm alt boyutlarında farklılaşma saptanmıştır. Staj yapan öğrenciler ile yapmayanlar arasında ve meslek lisesi mezunu olanlar ile diğer liselerden mezun olanlar arasında ise mesleki benlik saygısı ve alt boyutları açısından bir farklılık görülmemiştir. Öğrencilerin okudukları bölümlere göre ise sadece mesleğe verilen değer boyutunda bir farklılaşma olduğu belirlenmiştir

**A STUDY TO EXAMINE THE PROFESSIONAL SELF-ESTEEM OF VOCATIONAL
SCHOOL STUDENTS**

ARTICLE INFO

Article History:
Received: 04.06.2020
Revised : 27.06.2020
Accepted : 29.06.2020
Orcid Number:
0000-0002-5342-8049
Keywords Professional Self-
Esteem, Acceptance of the
Profession, Value Attributed to
the Profession, Belief in the
Functionality of the Profession

ABSTRACT

This study, which aims to examine the professional self-esteem of the vocational school students, was carried out with the participation of 245 students studying at the Social Sciences Vocational School of a public university in Istanbul. In the study, professional self-esteem of the students and factors constituting professional self-esteem such as; acceptance of the profession, the value attributed to the profession and belief levels in the functionality of the profession are examined. Furthermore, it is examined whether the perceptions of students on the professional self-esteem and its sub-dimensions differ depending on their gender, class, department, having undergone internship and having graduated from a vocational high school related to the field. In the analysis of the study data, two independent samples t-test, one-way analysis of variance (ANOVA) and Tukey's range test, which is one of the Post hoc tests, were employed. According to the results of the analysis, a difference was found between gender and the value attributed to the profession; and another difference was found between class and professional self-esteem and its sub-dimensions. There was no difference between the students who underwent internship and those who did not, and those who graduated from vocational high

* Research Article/ Araştırma Makalesi

Cite As/ Alıntı: DENİZLİLİ A.A.. (2020), " Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Mesleki Benlik Saygılarını İncelemeye Yönelik Bir Araştırma", Uluslararası Beşeri Ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi , 4 (1) ,25-37.

schools and those who graduated from other high schools in terms of professional self-esteem and its sub-dimensions. According to the departments that the students study in, it was determined that there was only a difference in the value attributed to the profession.

1.GİRİŞ

Türk Dil Kurumu'nun güncel Türkçe sözlüğünde meslek, "Belli bir eğitim ile kazanılan, sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş" şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2020). Başka bir tanıma göre ise meslek, bireyin belli bir eğitim aracılığıyla edindiği ve para kazanma gayesiyle gerçekleştirdiği, sonucunda bir ürün ya da hizmetin meydana geldiği, kuralları toplum tarafından belirlenen etkinlikler bütünüdür ifade etmektedir (Kuzgun vd., 2016:14). Bireyin bir meslek edinmesi, eğitim sürecinden geçmesini, eğitim yoluyla alanında uzmanlaşmasını, belirli bir zaman aralığında pratik yapmasını ve kişisel yargılarına göre davranmasını, böylelikle başkalarını etkilemesini içermektedir (Acaray ve Savcı, 2018:335).

Tanımlarda mesleğin belirli bir eğitim süreci sonucunda edinildiği belirtilmektedir. Ülkemizde mesleki eğitim konusunda, meslek yüksekokulları hayati bir role sahiptir. Meslek yüksekokullarında öğrenim görenler, mesleki olarak hem teorik hem de uygulamaya dönük bir eğitim sürecinden geçerek iş dünyasının nitelikli insan kaynağı ihtiyacını karşılamak üzere yetiştirilmektedirler.

Yükseköğretim Kurulu 2018-2019 verilerine göre Türkiye'de 905'i devlet, 111'i vakıf olmak üzere 1016 meslek yüksekokulu bulunmaktadır. Ön lisans eğitimi veren yükseköğretim programlarında kayıtlı öğrenci sayısı 2.829.430 olup bu programlarda görev yapan toplam öğretim elemanı sayısı ise 21.049'dur (YÖK, 2019). Ülkemizde bu denli önem verilen ve ciddi yatırım yapılan meslek yüksekokullarından mezun olan öğrencilerin istihdam edilebilirlikleri, kariyer gelişimleri ve mesleki başarıları da meslek eğitimi konusundaki güncel başlıkları oluşturmaktadır. Meslek yüksekokullarında öğrencilerin ağırlıklı olarak mesleki ve teknik eğitim görebilerek sektörel bazda insan kaynağı ihtiyacını karşılamaya yönelik yetiştirilmeleri, mesleki başarıları açısından avantajların yanı sıra bir takım zorlukları da beraberinde getirmektedir. İş dünyası tarafından, meslek yüksekokulu mezunlarının meslek alanlarına özgü değişimlere, yeniliklere ve gelişmelere daha duyarlı olmaları beklenmektedir. Bunu sağlamanın yollarından biri de öğrencilerin ve yeni mezunların mesleki benlik saygısı düzeylerini artırmaktan geçmektedir. Bu nedenle meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin mesleki benlik saygılarının ele alınması önemli görülmektedir. Bu araştırma aracılığıyla meslek yüksekokulu öğrencilerinin mesleki benlik saygısı düzeylerinin belirlenmesi ve cinsiyet, sınıf, bölüm, staj, meslek lisesi mezunu olma gibi değişkenler açısından mesleki benlik saygılarında bir farklılaşma olup olmadığının irdelenmesi amaçlanmıştır.

2.KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Mesleki benlik saygısı, mesleğe yönelik olarak kabul edilen benlik yüklemelerine dair, birey tarafından oluşturulan değerlilik yargısı biçiminde tanımlanmaktadır. Başka bir deyişle bireyin, benliğine mal etmiş olduğu mesleğine yüklediği anlamlardan duyduğu hoşnutluk, gurur, saygı ve onurun derecesini ifade etmektedir (Arıca, 1999:93). Mesleki benlik saygısı, bireyin mesleki yeterliliğine, mesleğinin gerektirdiği bilgi, yetenek ve sorumluluk bağlamında ortaya koyduğu performansına ve mesleğin değerine yönelik olarak değerlendirmelerini barındırmaktadır (Çivilidağ vd., 2018:47). Diğer bir ifadeyle bireyin kendi mesleğine verdiği önem ve değerini derecesini ifade eden mesleki benlik saygısı, mesleki uyumun ve tatminin de başat etkenleri arasında gösterilmektedir (Dilmaç vd., 2009:134).

Mesleki benlik saygısının, bireyin mesleki kariyerinde göstereceği ilerlemeler bakımından da önemli olduğu belirtilmektedir. Mesleki benliğin, bireyin davranışlarının en önemli belirleyicisi olarak kabul gören benlik kavramının bir parçası olduğu ifade edilmektedir. Ancak mesleki benliğin, benlikle birebir bağdaşmayabilen unsurlar da içerebileceği savunulmaktadır. Bireyin benliğini oluşturan tüm unsurlar mesleki benlikte yer almasa da bir kısmının bulunmasının, bireyin o mesleği yürütebilmesi için gerekli olduğu belirtilmektedir. Bireyin mesleğine uyumu ve mesleki başarısının, benlik ve mesleki benlik kavramının örtüşmesiyle ilişkili olduğunu vurgulanmaktadır (Bacanlı, 2003:338-339). Bu durum, bireyin benliğiyle örtüşen ya da benliğine yakın olan mesleklere yönelmesinin önemini ortaya koymaktadır.

Mesleki benlik saygısının, bireyin mesleğine atfettiği değerlilik durumunu gösterdiği söylenebilir. Bu doğrultuda mesleğin; bireye gelişim ve yaratıcılık olanakları sunması, kariyer geliştirme fırsatları içermesi, iş güvencesi, saygınlık ve tatminkâr bir gelir sağlaması gibi unsurların mesleki benlik saygısı üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir.

İlgili yazında konuyu ele alan araştırmaların çoğunlukla öğretmen adayları ve öğretmenler üzerinde yoğunlaştığı (Baloğlu vd., 2006; Ünal ve Şimşek, 2008; Dilmaç vd., 2009; Demir vd., 2011; Tabassum vd., 2011; Camadan vd., 2018), bunun yanı sıra hemşire adayları ve hemşirelerin de örneklem olarak seçildikleri görülmüştür (Uslusoy vd., 2016; Özen Bekar vd., 2017; Sarıkoç ve Kaplan, 2017). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin mesleki benlik saygılarının ele alınmasının, bu açıdan da yazındaki boşluğa katkı sağlaması umulmaktadır.

3.YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Ana kütleleri ve Örneklemi

Araştırmanın ana kütlelerini, İstanbul'daki bir devlet üniversitesinin sosyal bilimler meslek yüksek yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmada zaman ve maliyet kısıtları nedeniyle tesadüfi örnekleme yönteminin kullanılması mümkün olmamış, kolayda örnekleme yöntemiyle 245 öğrenciden derlenen veriler araştırma kapsamında analiz edilmiştir. Araştırmanın verilerinin toplanması işlemi, 2020 yılı Ocak ayında başlamış ve Şubat ayında tamamlanmıştır.

Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikler açısından dağılımlarına bakıldığında:

- %55,1'inin (135) kız , %44,9'unun (110) erkek olduğu,
- %71,4'ünün (175) birinci sınıf, %28,6'sının (70) ikinci sınıf öğrencisi oldukları,
- %21,2'sinin (52) staj yapmış olduğu, %78,8'inin (193) ise henüz staj yapmadığı,
- %32,7'sinin (80) okuduğu bölümle ilgili bir meslek lisesinden mezun olduğu,
- %14,3'ünün (35) dış ticaret, %22,9'unun (56) pazarlama, %23,7'sinin (58) yönetim ve organizasyon, %15,9'unun (39) turizm ve seyahat, %23,3'ünün (57) muhasebe ve vergi uygulamaları bölümünde okudukları görülmüştür.

3.2. Araştırmanın Varsayımları ve Kısıtları

Araştırmada tesadüfi örnekleme yöntemlerinden yararlanılamamış olması ve kolayda örnekleme yöntemiyle araştırmacıların ulaşabildiği katılımcılardan elde edilen verilerin değerlendirilmeye alınması araştırmanın başlıca kısıtıdır. Bu bağlamda elde edilen sonuçlar, örnekleme özgü olup ana kütleyle genellenebilmesi söz konusu değildir.

Araştırmaya katılanların, ankette yer alan ifadeleri doğru bir biçimde anladıkları ve gerçeğe uygun olarak içtenlikle yanıtladıkları varsayılmıştır.

3.3. Araştırmada Kullanılan İstatistiksel Yöntemler

Araştırmadan elde edilen verilerin analizi, SPSS 24.0 paket programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilirliğini test etmek için Cronbach

Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlar, ortalama ve standart sapma değerleriyle sunulmuştur. Araştırmada mesleki benlik saygısının demografik özellikler bakımından farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla farklılık analizlerinden, bağımsız iki örneklem t-testi ve ANOVA kullanılmıştır. Farklılık saptanan gruplar arasında farklılığın kaynağını belirlemek üzere, Post hoc testleri arasında yer alan Tukey testinden yararlanılmıştır.

3.4. Araştırmanın Veri Toplama Yöntemi ve Aracı

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak anket tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmada kullanılan anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Anket formunun ilk bölümünde Arıçak (1999) tarafından geliştirilen, Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği bulunmaktadır. Anket formunun ikinci bölümünde ise örneklem grubunun demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir.

Mesleki benlik saygısını ölçmek üzere Arıçak (1999) tarafından geliştirilen ölçekte 30 madde yer almaktadır. Bu maddelerin 14'ü olumlu ifadeleri, 16'sı ise olumsuz ifadeleri içermektedir. Katılımcıların ölçekte yer alan ifadelerle ilişkin yanıtları "Tamamen Katılıyorum" dan "Kesinlikle Katılmıyorum" seçeneklerine uzanan beşli skala ile değerlendirilmektedir. Mesleki bir alanda eğitim gören, bir mesleği tercih etmiş ya da bir mesleği icra eden 17 yaş üzerindeki bireylerin mesleki benlik saygılarını ölçmekte kullanılabilen ölçek; mesleği kabul (14 madde), mesleğe verilen değer (10 madde) ve mesleğin işlevselliğine olan inanç (6 madde) olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı ,93 olup bu araştırmada elde edilen veriler üzerinden yapılan hesaplamada ise ,943 olarak saptanmıştır. Mesleği kabul boyutunun Cronbach Alfa katsayısı ise ,90 olup bu araştırmada ise ,897 olarak hesaplanmıştır. Mesleğe verilen değer boyutunun Cronbach Alfa katsayısı ,80 iken bu araştırmada elde edilen veriler üzerinden yapılan hesaplamada ise ,856 olarak saptanmıştır. Mesleğin işlevselliğine inanç boyutunun Cronbach Alfa katsayısı ise ,65 olup bu araştırmada ise ,789 olarak hesaplanmıştır. Ölçekte yer alan tüm ifadelerin varyanslarının, genel ölçek toplam varyansına oranlanması yolu ile hesaplanan Cronbach Alfa katsayıları incelendiğinde, ölçeğin güvenilir olduğu görülmektedir (Kurtuluş, 2010, s. 180).

4. BULGULAR

4.1. Mesleki Benlik Saygısı ve Boyutlarına İlişkin Tanımlayıcı Bulgular

Öğrencilerin yanıtları doğrultusunda mesleki benlik saygısı ve alt boyutlarına ilişkin hesaplanan ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1'deki değerlere göre, araştırmaya katılan öğrencilerin mesleki benlik saygılarına ilişkin ortalamanın (3,5090) düşük olmadığı görülmektedir. Mesleki benlik saygısını oluşturan boyutlara ilişkin ortalamalara bakıldığında; mesleğe verilen değere ilişkin ortalamanın (3,7094) en yüksek olduğu, onu mesleğin işlevselliğine inanç ortalamasının izlediği (3,5415), mesleği kabule ilişkin ortalamanın (3,3519) ise nispeten daha düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 1: Mesleki Benlik Saygısına İlişkin Tanımlayıcı Bulgular

	N	Min.	Max.	Ortalama	Std. Sapma
Mesleki Benlik Saygısı	245	1,13	4,93	3,5090	0,7461
Mesleği Kabul	245	1,00	5,00	3,3519	0,8098
Mesleğe Verilen Değer	245	1,00	5,00	3,7094	0,7950

Mesleğin İşlevselliğine İnanç	245	1,00	5,00	3,5415	0,8289
-------------------------------	-----	------	------	--------	--------

4.2. Farklılık Analizlerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin mesleki benlik saygılarının cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini sınamak için bağımsız iki örneklem t testi gerçekleştirilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 2’de yer alan sonuçlara göre kız ve erkek öğrencilerin mesleki benlik saygısına ilişkin ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Alt boyutlar açısından bakıldığında ise mesleği kabul ve mesleğin işlevselliğine inanç ortalamalarının birbirlerine yakın olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 2: Örnekleme (Cinsiyet) İlişkin İstatistikler

	Cinsiyet	N	Ortalama	SS	SH
Mesleki Benlik Saygısı	Kız	135	3,5916	,74415	,06405
	Erkek	110	3,4076	,73947	,07051
Mesleği Kabul	Kız	135	3,4217	,83895	,07221
	Erkek	110	3,2662	,76778	,07321
Mesleğe Verilen Değer	Kız	135	3,8341	,76384	,06574
	Erkek	110	3,5564	,80930	,07716
Mesleğin İşlevselliğine İnanç	Kız	135	3,5840	,81443	,07010
	Erkek	110	3,4894	,84722	,08078

Tablo 3’de gösterilen bağımsız iki örneklem t testi sonuçlarına göre karşılaştırılan iki grup arasında varyans farkının olup olmadığını sınavan Levene testinin, anlamlılık düzeyinin 0,829 olması ($p > 0,05$), grup varyanslarının eşit olduğunu göstermektedir (Coşkun vd., 2015:190). Varyansların eşit olması durumunda dikkate alınacak t değerine (1,931) karşılık gelen anlamlılık düzeyi ($p = 0,055 > 0,05$), grupların ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir. Diğer bir ifade ile öğrencilerin mesleki benlik saygılarının cinsiyetlerine göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Mesleği kabul boyutuna ilişkin test sonuçlarına bakıldığında, yine öğrencilerin cinsiyetlerine göre bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ($p = 0,135 > 0,05$). Mesleğe verilen değer boyutundaki sonuçlara göre ise, kız öğrenciler ile erkek öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık görüldüğü saptanmıştır ($p = 0,006 < 0,05$). Tablo2’deki ortalama değerleri incelendiğinde, kız öğrencilerin mesleğe verilen değere ilişkin ortalamasının erkek öğrencilerden (0,2777 farkla) daha yüksek olduğu görülmektedir. Mesleğin işlevselliğine inanç boyutuna ilişkin test sonuçlarına bakıldığında, öğrencilerin cinsiyetlerine göre bir farklılaşma olmadığı anlaşılmaktadır ($p = 0,376 > 0,05$).

Tablo 3: Bağımsız İki Örneklem t Testine (Cinsiyet) İlişkin İstatistikler

		Levene testi		t- test	
		F	P	T	p
Mesleki Benlik Saygısı	Eşit Varyans	,047	,829	1,931	,055
	Eşit Olmayan Varyans			1,932	,055
Mesleği Kabul	Eşit Varyans	2,278	,133	1,498	,135
	Eşit Olmayan Varyans			1,512	,132
Mesleğe Verilen Değer	Eşit Varyans	,872	,351	2,756	,006
	Eşit Olmayan Varyans			2,740	,007
Mesleğin İşlevselliğine İnanç	Eşit Varyans	1,124	,290	,888	,376
	Eşit Olmayan Varyans			,884	,378

Araştırmaya katılan öğrencilerin mesleki benlik saygılarının okudukları sınıfa göre farklılık gösterip göstermediğini sınamak için bağımsız iki örneklem t testi gerçekleştirilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4’de yer alan değerler incelendiğinde, ikinci sınıftaki öğrencilerin mesleki benlik saygıları ve alt boyutlarına yönelik ortalamalarının birinci sınıftaki öğrencilerden yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Örnekleme (Sınıf) İlişkin İstatistikler

	Sınıf	N	Ortalama	SS	SH
Mesleki Benlik Saygısı	1	175	3,4032	,74402	,05624
	2	70	3,7733	,68831	,08227
Mesleği Kabul	1	175	3,2392	,80072	,06053
	2	70	3,6337	,76795	,09179
Mesleğe Verilen Değer	1	175	3,6046	,80414	,06079
	2	70	3,9714	,71224	,08513
Mesleğin İşlevselliğine İnanç	1	175	3,4505	,85064	,06430
	2	70	3,7690	,72913	,08715

Tablo 5’de gösterilen bağımsız iki örneklem t testi sonuçlarına göre birinci sınıfta okuyan öğrenciler ile ikinci sınıfta okuyan öğrencilerin mesleki benlik saygıları arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($p:0,000<0,05$). Tablo 4’deki ortalama değerleri incelendiğinde, ikinci sınıftaki öğrencilerin mesleki benlik saygısına ilişkin ortalamalarının, birinci sınıftaki

öğrencilerden (0,3701 farkla) daha yüksek olduğu görülmektedir. Mesleği kabul boyutuna ilişkin test sonuçlarına bakıldığında, yine öğrencilerin okudukları sınıfa göre bir farklılaşma olduğu görülmektedir ($p:0,000<0,05$). Tablo 4'deki ortalama değerleri incelendiğinde, ikinci sınıftaki öğrencilerin mesleği kabul boyutuna yönelik ortalamalarının, birinci sınıftaki öğrencilerden (0,3945 farkla) daha yüksek olduğu görülmektedir. Mesleğe verilen değer boyutundaki sonuçlara göre de, öğrencilerin ortalamaları arasında okudukları sınıf bakımından anlamlı bir farklılaşma görüldüğü belirlenmiştir ($p:0,000<0,05$). Tablo 4'deki ortalama değerleri incelendiğinde, ikinci sınıftaki öğrencilerin mesleğe verilen değer boyutuna yönelik ortalamalarının, birinci sınıftaki öğrencilerden (0,3668 farkla) daha yüksek olduğu görülmektedir. Mesleğin işlevselliğine inanç boyutuna ilişkin test sonuçlarına bakıldığında, öğrencilerin okudukları sınıfa göre yine bir farklılaşma olduğu anlaşılmaktadır ($p:0,006<0,05$). Tablo 4'deki ortalama değerleri incelendiğinde, ikinci sınıftaki öğrencilerin mesleğin işlevselliğine inanç boyutuna yönelik ortalamalarının, birinci sınıftaki öğrencilerden (0,3185 farkla) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Bağımsız İki Örneklem t Testine (Sınıf) İlişkin İstatistikler

		Levene testi		t- test	
		F	p	T	P
Mesleki Benlik Saygısı	Eşit Varyans	,110	,740	-3,592	,000
	Eşit Olmayan Varyans			-3,714	,000
Mesleği Kabul	Eşit Varyans	,007	,931	-3,524	,001
	Eşit Olmayan Varyans			-3,588	,000
Mesleğe Verilen Değer	Eşit Varyans	,371	,543	-3,329	,001
	Eşit Olmayan Varyans			-3,507	,001
Mesleğin İşlevselliğine İnanç	Eşit Varyans	1,640	,202	-2,754	,006
	Eşit Olmayan Varyans			-2,941	,004

Araştırmaya katılan öğrencilerin mesleki benlik saygılarının staj yapıp yapmamalarına göre farklılık gösterip göstermediğini sınamak için bağımsız iki örneklem t testi gerçekleştirilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 6'da yer alan sonuçlara göre staj yapan öğrenciler ile henüz staj yapmamış olan öğrencilerin, mesleki benlik saygısı ve alt boyutlarına ilişkin ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Tablo 6: Örnekleme (Staj) İlişkin İstatistikler

	Staj	N	Ortalama	SS	SH
Mesleki Benlik Saygısı	Staj Yapan	52	3,635 3	,68445	,09492
	Staj Yapmayan	193	3,475 0	,76006	,05471
Mesleği Kabul	Staj Yapan	52	3,531 6	,74196	,10289

	Staj Yapmayan	193	3,303 5	,82230	,05919
Mesleğe Verilen Değer	Staj Yapan	52	3,805 8	,70611	,09792
	Staj Yapmayan	193	3,683 4	,81716	,05882
Mesleğin İşlevselliğine İnanç	Staj Yapan	52	3,592 9	,79856	,11074
	Staj Yapmayan	193	3,527 6	,83841	,06035

Tablo 7’de gösterilen bağımsız iki örneklem t testi sonuçlarına göre, staj yapmış öğrenciler ile henüz staj yapmamış öğrencilerin mesleki benlik saygıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p:0,170>0,05$). Mesleği kabul boyutuna ilişkin test sonuçlarına bakıldığında, yine öğrencilerin staj yapıp yapmamalarına göre ortalamalarda bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ($p:0,071>0,05$). Mesleğe verilen değer boyutundaki sonuçlara göre, staj yapmış öğrenciler ile henüz staj yapmamış öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p:0,326>0,05$). Mesleğin işlevselliğine inanç boyutuna ilişkin test sonuçlarına bakıldığında, öğrencilerin staj yapıp yapmamalarına göre bir farklılaşma olmadığı anlaşılmaktadır ($p:0,615>0,05$).

Tablo 7: Bağımsız İki Örneklem t Testine (Staj) İlişkin İstatistikler

		Levene testi		t- test	
		F	p	T	p
Mesleki Benlik Saygısı	Eşit Varyans	,346	,557	1,377	,170
	Eşit Olmayan Varyans			1,463	,147
Mesleği Kabul	Eşit Varyans	,508	,477	1,811	,071
	Eşit Olmayan Varyans			1,922	,058
Mesleğe Verilen Değer	Eşit Varyans	,605	,438	,985	,326
	Eşit Olmayan Varyans			1,071	,287
Mesleğin İşlevselliğine İnanç	Eşit Varyans	,070	,791	,504	,615
	Eşit Olmayan Varyans			,518	,606

Araştırmaya katılan öğrencilerin mesleki benlik saygılarının alanlarıyla ilgili bir meslek lisesinden mezun olup olmamalarına göre farklılık gösterip göstermediğini sınamak için bağımsız iki örneklem t testi gerçekleştirilmiş ve sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 8’de yer alan sonuçlara göre meslek lisesi mezunu öğrenciler ile diğer liselerden mezun olan öğrencilerin, mesleki benlik saygısı ve alt boyutlarına ilişkin ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Tablo 8: Örnekleme (Meslek Lisesinden Mezun Olup Olmama Durumu) İlişkin İstatistikler

	Lise	N	Ortalama	SS	SH
Mesleki Benlik Saygısı	Meslek Lisesi Mezunu	80	3,5675	,75395	,08429
	Diğer Liselerden Mezun	165	3,4806	,74304	,05785
Mesleği Kabul	Meslek Lisesi Mezunu	80	3,4429	,84028	,09395
	Diğer Liselerden Mezun	165	3,3078	,79354	,06178
Mesleğe Verilen Değer	Meslek Lisesi Mezunu	80	3,7425	,77717	,08689
	Diğer Liselerden Mezun	165	3,6933	,80548	,06271
Mesleğin İşlevselliğine İnanç	Meslek Lisesi Mezunu	80	3,5667	,82489	,09223
	Diğer Liselerden Mezun	165	3,5293	,83312	,06486

Tablo 9’da gösterilen bağımsız iki örneklem t testi sonuçlarına göre, meslek lisesi mezunu öğrenciler ile diğer liselerden mezun olan öğrencilerin mesleki benlik saygıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p:0,394>0,05$). Mesleği kabul boyutuna ilişkin test sonuçlarına bakıldığında, yine öğrencilerin alanlarıyla ilgili bir meslek lisesinden mezun olup olmamalarına göre ortalamalarda bir farklılaşma görülmediği saptanmıştır ($p:0,222>0,05$). Mesleğe verilen değer boyutundaki sonuçlara göre, meslek lisesi mezunu öğrenciler ile diğer liselerden mezun olan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir ($p:0,651>0,05$). Mesleğin işlevselliğine inanç boyutuna ilişkin test sonuçlarına bakıldığında, öğrencilerin meslek lisesi mezun olup olmamalarına göre bir farklılaşma görülmediği anlaşılmaktadır ($p:0,741>0,05$).

Tablo 9: Bağımsız İki Örneklem t Testine (Meslek Lisesinden Mezun Olup Olmama Durumu) İlişkin İstatistikler

		Levene testi		t- test	
		F	p	T	p
Mesleki Benlik Saygısı	Eşit Varyans	,049	,825	,854	,394
	Eşit Olmayan Varyans			,850	,397
Mesleği Kabul	Eşit Varyans	,191	,663	1,225	,222
	Eşit Olmayan Varyans			1,201	,232
Mesleğe Verilen Değer	Eşit Varyans	,340	,560	,453	,651
	Eşit Olmayan Varyans			,459	,647
	Eşit Varyans	,065	,798	,330	,741

Mesleğin İşlevselliğine İnanç	Eşit Olmayan Varyans			,331	,741
-------------------------------	----------------------	--	--	------	------

Araştırmaya katılanların mesleki benlik saygılarının okudukları bölüme göre farklılık gösterip göstermediğini sınamak için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) gerçekleştirilmiştir. Tablo 10'da öğrencilerin okudukları bölüme göre, mesleki benlik saygısı ve alt boyutlarının ortalamaları görülmektedir.

Tablo 10: Örneklem (Bölüm) İlişkin İstatistikler

	Bölüm	N	Ortalama	SS	SH
Mesleki Benlik Saygısı	Dış Ticaret	35	3,5019	,77168	,13044
	Pazarlama	56	3,4048	,72695	,09714
	Yönetim ve Organizasyon	58	3,6103	,61506	,08076
	Turizm Seyahat	39	3,7222	,73740	,11808
	Muhasebe	57	3,3667	,84715	,11221
Mesleği Kabul	Dış Ticaret	35	3,3510	,80316	,13576
	Pazarlama	56	3,3061	,75023	,10025
	Yönetim ve Organizasyon	58	3,3879	,72795	,09558
	Turizm Seyahat	39	3,5861	,83254	,13331
	Muhasebe	57	3,2005	,91577	,12130
Mesleğe Verilen Değer	Dış Ticaret	35	3,6514	,87191	,14738
	Pazarlama	56	3,5000	,74736	,09987
	Yönetim ve Organizasyon	58	3,8759	,60475	,07941
	Turizm Seyahat	39	3,9590	,73367	,11748
	Muhasebe	57	3,6105	,93745	,12417
Mesleğin İşlevselliğine İnanç	Dış Ticaret	35	3,6048	,85280	,14415
	Pazarlama	56	3,4762	,88957	,11887
	Yönetim ve Organizasyon	58	3,6868	,62756	,08240
	Turizm Seyahat	39	3,6453	,82644	,13234
	Muhasebe	57	3,3480	,91465	,12115

Tablo 11'de gösterilen mesleki benlik saygısına ilişkin analiz değerlerine göre Levene Testi sonucu 0,522 olup ($p > 0,05$), grup varyanslarının homojen olduğunu, dolayısıyla varyans analizinin temel varsayımının sağlandığını göstermektedir. ANOVA sonucunda, öğrencilerin mesleki benlik saygılarının okudukları bölüme göre farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p: 0,114 > 0,05$). Mesleği kabul boyutuna ilişkin sonuçlara bakıldığında, yine Levene testi sonucuna göre analizin temel varsayımının sağlandığı anlaşılmaktadır ($p: 0,134 > 0,05$). Varyans analizi sonucunda ise öğrencilerin mesleği kabule ilişkin ortalamalarının, bölümleri açısından farklılaşmadığı saptanmıştır ($p: 0,236 > 0,05$). Mesleğe verilen değer boyutuna yönelik sonuçlar incelendiğinde, Levene testi sonucuna göre analizin temel varsayımının sağlandığı görülmektedir ($p: 0,178 > 0,05$). ANOVA sonucuna göre, öğrencilerin mesleklerine verdikleri değerlerin okudukları bölüm bakımından farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p: 0,022 < 0,05$). Bu farklılığın hangi bölümler arasında oluştuğunu saptamak üzere Post hoc testlerinden Tukey testi

gerçekleştirilmiştir. Test sonucuna göre pazarlama bölümünde okuyan öğrenciler ile turizm seyahat bölümünde okuyan öğrenciler arasında mesleğe verilen değer açısından anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır ($p:0,042<0,05$). Tablo 10’da gösterilen ortalama değerlerine bakıldığında, turizm seyahat bölümünde okuyan öğrencilerin mesleğe verilen değer ortalamalarının, pazarlama bölümünde okuyan öğrencilerinkinden (0,459 farkla) daha yüksek olduğu görülmektedir. Mesleğin işlevselliğine inanç boyutuna ilişkin sonuçlara bakıldığında, yine Levene testi sonucuna göre analizin temel varsayımının sağlandığı anlaşılmaktadır ($p:0,175>0,05$). Varyans analizi sonucunda ise öğrencilerin mesleğin işlevselliğine inanç ortalamalarının, bölümleri açısından farklılaşmadığı saptanmıştır ($p:0,195>0,05$).

Tablo 11: ANOVA’ya (Bölüm) İlişkin İstatistikler

	Levene testi		ANOVA		Tukey Testi
	F	P	F	P	p
Mesleki Benlik Saygısı	,807	,522	1,883	,114	-
Mesleği Kabul	1,779	,134	1,396	,236	-
Mesleğe Verilen Değer	1,589	,178	2,924	,022	,042
Mesleğin İşlevselliğine İnanç	1,599	,175	1,526	,195	-

5. SONUÇ

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda, meslek yüksekokulu öğrencilerinin mesleki benlik saygısı düzeylerinin düşük olmadığı ancak arzulanan düzeye de ulaşmadığı görülmüştür. Mesleki benlik saygısını oluşturan alt boyutlar açısından ortalamalara bakıldığında, mesleğe verilen değere ilişkin ortalamanın en yüksek olduğu, onu mesleğin işlevselliğine inanç ortalamasının izlediği, mesleği kabule ilişkin ortalamanın ise nispeten daha düşük olduğu belirlenmiştir. Mesleki benlik saygısına eğilen kuramsal çalışmalarda, benlik ve mesleki benlik kavramının örtüşmesi ölçüsünde, bireyin mesleki uyumu ve başarısının olanaklı olduğunun altı çizilmektedir (Bacanlı, 2003:338-339). Bireyin kendi benliğine uygun bir meslek seçmesi, mesleği kabulünü ve benimsemesini sağlaması açısından onu mesleğinde başarıya götürecektir en önemli etkenler arasında yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğrencilerin mesleki benlik saygısının alt boyutları arasında yer alan mesleği kabul boyutuna yönelik ortalamalarının düşük olması, öğrencilere meslek seçiminde yol gösterecek çalışmaların önemini bir kez daha ortaya çıkarmaktadır. Bu bağlamda; yükseköğretim kurumları sınavına girerek meslek tercihi yapacak öğrencilere yönelik mesleki danışmanlık faaliyetlerinin, meslekleri tanıtmaya yönelik daha fazla detay içerecek şekilde tasarlanması ve yürütülmesi gerekmektedir. Bunun yanı sıra üniversitelerin tercih dönemlerinde düzenledikleri tanıtım günleri etkinliklerinde meslek yüksekokullarını tercih etmeyi düşünen öğrencilere, mesleğe yönelik daha geniş kapsamlı bilgi verilmesinin, öğrencilerin bilinçli bir biçimde kendi benliklerine en yakın tercihi yapmalarını kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin mesleki benlik saygılarının cinsiyetleri açısından bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Mesleki benlik saygısının alt boyutları bakımından ise mesleği kabul ve mesleğin işlevselliğine inanç boyutlarında bir farklılaşma olmadığı, sadece mesleğe verilen değer boyutunda bir farklılık görüldüğü saptanmıştır. Kız öğrencilerin mesleğe verdikleri değer, erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırma bulguları ışığında, birinci sınıfta okuyan öğrenciler ile ikinci sınıfta okuyanlar arasında, mesleki benlik saygısı ve tüm alt boyutları bakımından anlamlı bir farklılaşma olduğu saptanmıştır. İkinci sınıfta okuyan öğrencilerin hem mesleki benlik saygısı hem de mesleği kabul, mesleğe verilen değer ve mesleğin işlevselliğine inanç boyutuna ilişkin ortalamalarının birinci sınıfta okuyan öğrencilerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuç, öğrencilerin meslek yüksekokulunda aldıkları eğitimin, bilgi ve becerilerini artırarak onları mesleki yaşamlarına hazırlamanın yanı sıra mesleki benlik saygılarına da katkı sağladığını yansıtmaktadır.

Araştırmada henüz staj yapmamış öğrenciler ile staj yapmış olan öğrencilerin mesleki benlik saygılarının farklılaşıp farklılaşmadığı da incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin staj yapıp yapmamaları, mesleki benlik saygıları ve alt boyutları açısından bir farklılık oluşturmamaktadır. Staj aracılığıyla öğrencilerin; mesleğin gereklerini, icra koşullarını ve olanaklarını uygulamalı olarak daha yakından tanımaları, bu sayede mesleki benlik saygılarında da bir farklılık oluşabileceği düşünülse de araştırma sonuçlarının bu görüşü destekler yönde bulgular sunmadığı görülmüştür.

Alanlarıyla ilgili bir meslek lisesinden mezun olan öğrenciler ile diğer liselerden mezun olan öğrencilerin mesleki benlik saygılarına ilişkin gerçekleştirilen farklılık analizi sonucunda, hem mesleki benlik saygısı hem de alt boyutları açısından anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Mesleki eğitimlerine meslek liselerinde başlayıp bunu meslek yüksekokulunda sürdüren öğrencilerin mesleki yönelimlerinin daha güçlü olabileceği dolayısıyla mesleki benlik saygılarının da diğer liselerden mezun olan öğrencilere göre daha yüksek olacağı varsayımının, araştırma bulguları tarafından desteklenmediği görülmektedir.

Araştırma sonuçları, öğrencilerin okudukları bölüme göre mesleki benlik saygılarında anlamlı bir farklılık bulunmadığını göstermektedir. Mesleki benlik saygısının alt boyutları açısından ise mesleği kabul ve mesleğin işlevselliğine inanç boyutlarında bir farklılık olmadığı, sadece mesleğe verilen değer boyutunda bölümler arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu saptanmıştır. Meslek yüksekokullarındaki bölümler tarafından, öğrencilerin edinecekleri mesleğe yönelik benlik saygılarına katkı sağlamak adına, mezunlar ile öğrencileri bir araya getirecek etkinliklerin ve meslek kuruluşlarının temsilcilerinin yer aldığı panellerin düzenlenmesi ayrıca gönüllü mezunlar veya meslektaşların katılımıyla öğrencilere yönelik mentorluk programlarının yürütülmesi yararlı olabilecektir.

Bu araştırma sosyal bilimler meslek yüksekokulunda öğrenim gören sınırlı bir örneklem grubu üzerinde yürütüldüğünden gelecekteki araştırmaların farklı alanlardaki meslek yüksekokullarından öğrencilerle daha büyük örneklemeler üzerinden ele alınmasının konunun aydınlatılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca ileride gerçekleştirilecek araştırmalarda öğrencilerin mesleki benlik saygılarıyla ilişkili olabilecek kariyer geleceği algısı ve kariyer uyum yetenekleri gibi değişkenlerin de incelenmesinin yararlı olabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Acaray, A., & Savcı, M. (2018). Mesleki tükenmişliğe profesyonelleşmenin etkisi: Muhasebe meslek mensupları üzerine bir araştırma. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 331-351.
- Arıcak, T. (1999). *Grupla psikolojik danışma yoluyla benlik ve mesleki benlik saygısının geliştirilmesi*, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora tezi.

- Bacanlı, F. (2003). Mesleki grup rehberliğinin benlik ve meslek kavramlarının bağdaşımına etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 35(35), 336-359.
- Baloğlu, N., Karadağ, E., Çalışkan, N., & Korkmaz, T. (2006). İlköğretim öğretmenlerinin mesleki benlik saygısı ve iş doyumları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 7(2), 345-358.
- Camadan, F., Baştopçu, S., Tosun, G., Yangın, N., & Kılıç, Z. (2018). Öğretmenlerin mesleki benlik saygıları ile psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerine yönelik tutumları arasındaki ilişki. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 115-136.
- Coşkun, R., Altunışık, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: SPSS uygulamalı (8. bs.)*. Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Çivilidağ, A., Yanar, A., Kızılırmak, B., & Denizli, T. (2018). Mesleki benlik saygısı, sürekli kaygı ve yaşam doyumu düzeylerinin incelenmesi. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 2(3), 45-60.
- Demir, V., Gürsoy, F., & Ada, Ş. (2011). Okulöncesi öğretmen adaylarının mesleki benlik saygılarının incelenmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 10(1), 597-614.
- Dilmaç, B., Çıkılı, Y., Işık, H., & Sungur, C. (2009). Teknik öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleklerine ilişkin tutumlarının yordayıcısı olarak mesleki benlik saygısı. *Selçuk-Teknik Dergisi*, 8(2), 127-143.
- Kurtuluş, K. (2010). *Araştırma yöntemleri*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Kuzgun, Y., Sevim, S. A., & Hamamcı, Z. (2016). Mesleki doyum ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(11), 14-18.
- Özen Bekar, E., Konuk Şener, D., Yılmaz, Ç., & Cangür, Ş. (2017). Hemşire ve sosyal çalışmacıların mezuniyet öncesi ve sonrası mesleki benlik saygılarının değerlendirilmesi. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 4(2), 50-55.
- Sarıkoç, G., & Kaplan, M. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin sosyal duygusal öğrenme becerileri, mesleki benlik saygısı ve akademik branş memnuniyetleri arasındaki ilişki. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 25(3), 201-208.
- Tabassum, F., Ali, M. A., & Bibi, F. (2011). Comparison of professional self-esteem of public and private teachers. *International Journal of Humanities and Social Science*, 1(18), 301-304.
- TDK. (2020). *Güncel Türkçe Sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 10 Nisan 2020 tarihinde alınmıştır.
- Uslusoy, E. Ç., Gürdoğan, E. P., & Kurt, D. (2016). Hemşirelerde mesleki benlik saygısı ve meslektaş dayanışması. *SDÜ Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(1), 29-35.
- Ünal, E., & Şimşek, S. (2008). İlköğretim bölümü anabilim dallarında öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleki benlik saygılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 7(1), 41-53.
- Yükseköğretim Kurulu. (2019). *2018-2019 Yükseköğretim istatistikleri*. <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden 10 Nisan 2020 tarihinde alınmıştır.